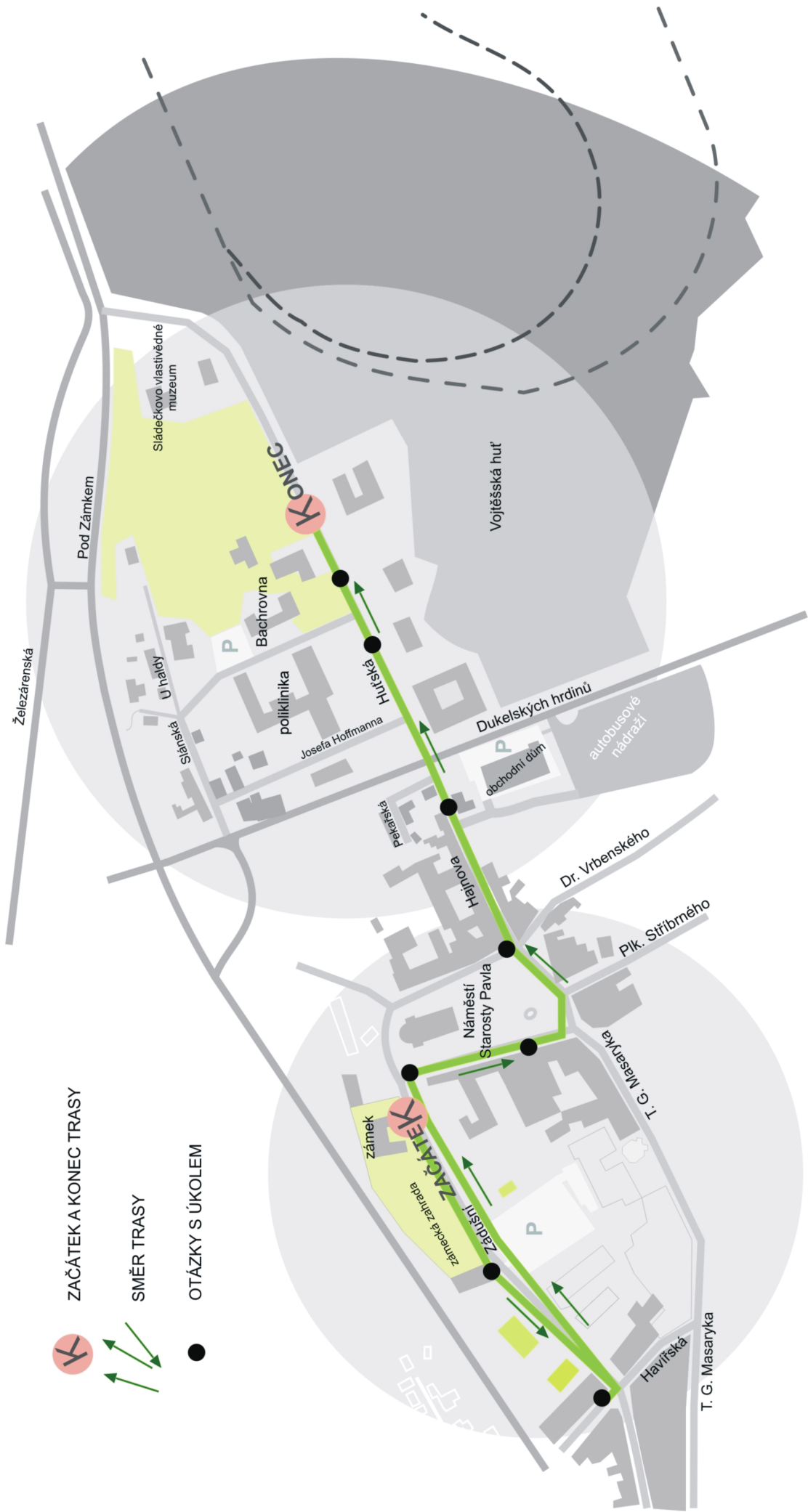

Vydejte se s námi na procházku, poznávejte proměny historického centra Kladna a zahrajte si hru, na jejímž konci najdete ukrytý poklad.

Špacír je rozdělený do několika částí. Na začátku každé z nich naleznete pro snazší orientaci úvodní slovo a mapku. Dále se přemísťujte podle fotografií a pohlednic, které jsme pro vás vybrali ze sbírek Sládečkova vlastivědného muzea. Porovnávejte na místě historické snímky se současným městem.

Jak na hru? Smyslem hry je získat souřadnice místa, kde je ukryto mnoho pokladů. Když je najdete, jeden malý si budete moci na památku odnést i vy. Na papír nebo do poznámek si postupně zapisujte jednotlivá čísla, která získáte u fotografií s barevně označeným textem. Hledáte osm čísel. Na závěr vám poradíme, jak čísla do souřadnic správně zapsat.

Zámecký velkostatek

Na místě současného barokního zámku stála původně gotická tvrz a poté renesanční zámek. Byly obklopeny vodním příkopem a vchod po padacím mostě byl situován na východ (dnes je na jih). Na počátku 18. století kladenské panství zakoupil břevnovsko-broumovský konvent benediktinů a zámek byl přestavěn do nynější podoby. Budova zámku sloužila opatům při správě panství a jako letní sídlo. Po zrušení poddanství zde sídlila správa velkostatku. Součástí hospodářského dvora byly zahrady, stodoly i sýpka, což ale ze současného stavu okolí zámku můžeme vyčíst jen stěží. Pojdme si jej tedy prohlédnout.

Zámek (1) na konci 19. století.

Na základě pozemkové reformy z roku 1919, po několika letech jednání, získalo zámek i s přílehlou zahradou do svého majetku město a ve 30. letech v něm zřídilo městské muzeum, archiv a knihovnu.

Po vichřici v roce 1958 byla poničena střecha a spadla věžička. Zámek proto prošel další opravou, při níž byla znovu vystavěna věž a zbořena vstupní brána.

Pohled směrem do budoucí Zádušní ulice, vpravo zámek (1) a zámecká zahrada, vlevo hospodářské stavení (2), za ním sýpka (3) a v pozadí stodola (4). Fotografie přibližně z 20. let 20. století.

Hospodářské stavení (2) před sýpkou (3) na počátku 20. století.

Fotografie z roku 1963 prozrazuje nedobry stav obou objektů. Stavení přiléhající k sýpce bylo zbořeno v roce 1976. Sýpka odolávala mnoho dalších let, ale nakonec byla v roce 2020 stržena a na jejím místě vyroste bytový dům.

Podél zámecké zahrady jsme došli ke stodole (4) v západní části velkostatku. Původně byla přibližně dvakrát tak dlouhá, ale v roce 1941 byla částečně zbourána. Stavební práce na ní prováděli vězni nacistického režimu internovaní v kladenské sokolovně. Zřejmě v téže době byla zbourána i původní zeď zámecké zahrady, kterou na několik desetiletí nahradila dřevěná ohrada.

Pátrej!

Původně končila stodola až na dnešním parkovišti. Na stěně, kterou museli po zbourání části stodoly vězni dostavět, jsou dnes malá okénka. Když je spočítáš, získáš první číslo do souřadnic.

Zádušín

V tuto chvíli jsme tedy obešli stodolu a vcházíme do míst, kde se rozprostíraly zahrady a pole. Zádušín ulice totiž začínala až o něco dál. Jak její název napovídá, původně zde ležely pozemky církve (tzv. záduší), z jejichž výnosů se hradily náklady spojené s chodem kostela apod. Na konci těchto zahrad byla v roce 1881 postavena škola (6) a v roce 1885 klášter (5) pro chudé školské sestry de Notre Dame, které v té době již dvacet let vyučovaly dívky v kladenských školách. V budově kláštera (žlutošedá budova) nyní sídlí Územní odbor Policie ČR a jediné, co připomíná původní účel budovy, je výklenek bývalé kaple Neposkvrněného Početí Panny Marie. Až budete procházet kolem, můžete si ho prohlédnout.

Nákres kláštera po rozšíření na pohlednici z roku 1912. V budově sestry také vedly Soukromou odbornou školu pro ženskou povolání. Po roce 1918 odpor veřejnosti postupně vytlačoval řeholnice ze škol. V roce 1951 byl klášter zrušen a do budovy se nastěhovala Veřejná bezpečnost.

Na druhé straně ulice stojí Střední a Vyšší odborná zdravotnická škola (6), která byla postavena jako obecná škola v době, kdy již nepostačovala kapacita školy U Floriána. Nejdříve zde byly třídy chlapecké, později i dívčí.

Havířská i Zádušín ulice původně spojovaly centrum města a Podprůhon. Obě ulice však byly v 80. letech minulého století přetnuty silnicí Pod zámek, přičemž byla zbourána řada původních domů.

Vzhled kláštera (5) mezi lety 1885 a 1905. Protože dívek v kladenských školách přibývalo, přicházely další řeholnice. Klášter tedy musel být přestavěn a výrazně zvětšen.

Pátřej! Geometrický tvar zdobící fasádu nad okny připomíná další číslo, které potřebuješ do souřadnic.

Na křižovatce Zádušín a Havířské ulice si připomeňme tři podniky. V rohovém domě (7) (na snímku část domu vlevo) byla ve 20. letech 20. století otevřena cukrárna a také moderní bufet. A ve vedlejším domě (8) sídlil po více než sto let oblíbený hostinec. Nedatovaná fotografie z doby, kdy nesl název U Vinšů.

Po zestátnění a rekonstrukci byl podnik znám jako Havířská hospoda (8). Na snímku slavnost v roce 1986. V pozadí místo cukrárny již mlékárna.

V roce 1966 byla vedle vchodu umístěna pamětní deska, která připomínala, že na konci 19. století byla hospoda centrem kladenského dělnického hnutí a sídlila zde redakce sociálnědemokratických novin Svoboda.

Přímo naproti pak stál další hostinec – Apolo (9). Za socialismu zde sídlilo oděvní družstvo Moděva. V 80. letech byla původní budova zbořena. Proluku zaplnila až po roce 2000 současná stavba, která kopíruje tvar starého hostince. Foto z 80. let 20. století.

Zpět do hospodářského dvora

Nyní se vrátíme před zámek a prohlédneme si východní část hospodářského dvora. Zádušní ulice tehdy ještě neexistovala a dvůr byl obklopen ze všech stran hospodářskými budovami. Stojíme-li zády k zámku, přímo před námi (částečně skrytá za stromy) je budova velkostatku s průčelím směřujícím na náměstí (10). Její zadní trakt sloužil jako dílny. Za první republiky zde bylo například bednářství Babůrek. Pokračujeme-li pohledem dále doleva, navazovala na zmíněnou budovu brána (11) a od ní vedla zeď za kostel. Zde pak, přímo v místě dnešní silnice, stál dlouhý kravín (12) a vedle něj dodnes stojící budova tzv. Josífky (13).

Kravín (12) byl postaven podle projektu z roku 1869 na místě starší budovy. Před ním stojí studna, vlevo tzv. Josífka (13) na snímku z počátku 20. století.

Během první republiky byl kravín přestavěn na garáže Autobusové dopravy Bendák. Snímek z 50. let 20. století.

Garáže byly zbořeny v 50. letech 20. století, když zde byla budována nová část ulice Dělnického hnutí (dnes Zádušní). Vlevo apsida kostela, v pozadí zámek.

Budova velkostatku (10) vpravo od brány (11) byla postavena v roce 1898. Brána zde stála do roku 1939.

Pátřej! Když si stoupnete na místo, kde stávala brána na náměstí, budete mít v blízkosti tři zábradlí zdobená antikorovými koulemi. Počet koulí na všech zábradlích je další číslo do souřadnic.

Terénní úpravy při zahloubení silnice.

Objekt tzv. Josífky byl vystavěn v roce 1868 na místě starší barokní budovy. Na snímku z roku 1987 je zachycena probíhající rekonstrukce, po níž se sem nastěhovala odborná pracoviště Okresního muzea.

Na začátku 90. let si město od okresu vyžádalo vrácení zámku i s Josífkou. První patro zámku užívalo dále Okresní muzeum, do přízemí se nastěhovala Státní vědecká knihovna a Městský archiv. Do vily v Huťské ulici se muzeum přestěhovalo v roce 2008.

Náměstí

Původně stál na náměstí gotický kostel s oddělenou zvonící a také se zde rozprostíral malý rybníček. Rychlý rozvoj městečka si žádal stavby nových reprezentativních budov. Starý kostel nejen, že nebyl dost výstavní, ale především již nedostačoval svojí kapacitou nově příchozím obyvatelům. Proto byl v roce 1897 zbourán a již roku 1900 byl vysvěcen nynější kostel Nanebevzetí Panny Marie. Zároveň se proměnil celý severozápadní roh náměstí, kde původní hospodářskou budovu nahradilo nové sídlo velkostatku (10) v novorománském slohu. Také městská rada přesídlila do nové radnice (22). Náměstí ale netvoří jen budovy. Jsou to především místa pro shromáždění při významných událostech, slavnostech i manifestacích. Několika fotografiemi na závěr připomeneme, jak se tento prostor měnil.

V této části procházky si buď můžete jednotlivé stavby obejít a detailně prohlédnout, nebo se pohodlně usadíte ve středu náměstí a pozorujete jeho proměny.

Foto lavírované kresby Karla Liebschera zachycující náměstí v 80. letech 19. století. Vlevo vidíme faru (14) vystavěnou na začátku 19. století (do r. 1885 sloužila i jako škola). Kolmo k faře stála hospodářská budova (10), vedle ní původní gotický kostel a vpravo pak hotel Beránek před přestavbou.

Zde již novorománská budova (10) a brána (11) z náměstí do hospodářského dvora, na vrcholu brány je znak břevnovsko-broumovských benediktinů. Fotografie z 30. let 20. století.

Mezi apsidou kostela a kravínem (12) vznikla jen velmi úzká ulička.

Hned vedle fary stál hotel U města Kladna (15), v němž se ve druhé polovině 19. století scházeli čelní představitelé města. Během první republiky nesl název Hotel Živnostenský dům a také v domě jeho majitel vedl obchod s textilem. Po znárodnění byl taneční sál přebudován na loutkové divadlo (Lampion) a také zde sídlil např. Čedok. V dalších domech v této řadě byla mimo jiné restaurace, kožešnictví a prodejna vín, lihovin a likérů. Výřez z pohlednice z 30. let 20. století.

V domech na fotografii (16) bylo za první republiky možné koupit například boty u A. Krupičkové, praženou kávu v pobočce firmy Julius Meinl nebo víno a lahůdky v koloniálu Moravcových. Nejvýše stojící dům byl počátkem 50. let 20. století zbořen. Výřez z nedatované pohlednice.

Proluka vzniklá po zboření rohového domu byla zastavěna v roce 2001. V té době ještě fasádu domu čp. 9 zdobil výklenek se sochou Panny Marie.

Pátřej! Nad vchodem do tehdejšího hotelu U města Kladna jsou dvě červené tabulky s čísly popisnými. Když od vyššího odečtete nižší, získáte další část souřadnic.

POKRAČOVÁNÍ ŠPACÍRU PO NÁMĚSTÍ

Ulice, která dělí jižní část náměstí, se původně jmenovala Pivovarská, protože na jejím konci stával vrchnostenský pivovar. Budova s věží vpravo (17) sloužila do r. 1877 jako radnice, poté ji koupila Občanská záložna, která přistavěla patro a novou hodinovou věž. Mezi záložnou a spořitelnou si všimněte úschovny kol a původní zástavby, zbořené v roce 1995 při rozšiřování banky.

Domy čp. 13 a 14 krátce předtím, než byly zbořeny, aby na jejich místě mohla vyrůst Městská spořitelna. Pamětní desky nad vchodem banky připomínají, že se zde v roce 1859 narodil spisovatel Václav Štech a v roce 1888 architekt Antonín Raymond.

Stavba Městské spořitelny. Přes prázdnou parcelu je vidět synagoga postavená v roce 1884. Vlevo od staveniště je hostinec U Pospíšilů.

Na rohu náměstí (19) směrem do ulice Dr. Vrbenského (do r. 1948 Lázeňská) se nacházely krámky drobných živnostníků, například pekařství, sklenářství či mydlářství.

V rohovém domě (20) fungoval do r. 1896 hostinec U Vodičků. Poté zde byla otevřena lékárna s poetickým názvem U anděla strážce a lékárnou tento dům zůstal téměř sto let do revoluce v roce 1989.

V prvním domě směrem od Hajnovy ulice (21) sídlil C. K. poštovní úřad a také továrna na cukrovinky a koloniál. Vedle stojí malý krámeček a následuje radnice (22) dostavěná v roce 1877. Po pouhých dvaceti letech užívání ale byla radnice přestavěna do nynější novorenesanční podoby (dokončena 1898). Snad bylo důvodem k přestavbě i to, že původní budovu zastínil nový hotel U bílého beránka (23).

V roce 1926 rohovou budovu (21) zakoupilo a přestavělo Spotřební družstvo Včela. Od roku 1949 patřila pod družstvo Jednota.

Hotel Beránek (23) založil v roce 1880 Matěj Beránek. Další majitelka, Marie Zacharová, nechala původní budovu zbořit a vystavěla nejluxusnější kladenské ubytovací zařízení. V roce 1949 byl podnik zestátněn a hotel zrušen. Restaurace byla v provozu do 80. let 20. století. Na snímku ještě se starým kostelem a původní radnicí.

Východní část náměstí uzavíral hostinec U Perglů (24). Byl zbořen přibližně v 70. letech 20. století, stejně jako za ním stojící hotel Šarboch. Dříve jedna z hlavních přístupových cest na náměstí, Slánská ulice, ztratila na své důležitosti i kouzlu po přetnutí při stavbě křižovatky ulic Pod Zámekem a Dukelských hrdinů. Foto z 60. let 20. století.

Oslava konce 2. světové války. Požární nádrž protiletectvé ochrany byla hloubena formou dobrovolných brigád mezi lety 1944 a 1945.

Tržiště vedle kostela v 80. letech 20. století. V této době byl kostel v tak špatném stavu, že dokonce došlo ke zřícení stropu.

Kladenské náměstí mělo dva ostrůvky zeleně. Pohlednice z roku 1971 zachycuje první, druhý byl vedle kostela. Oba zanikly při rekonstrukci v roce 2001. Auta na ploše náměstí parkovala ještě v 90. letech.

Budování nové příjezdové cesty na náměstí, 2001.

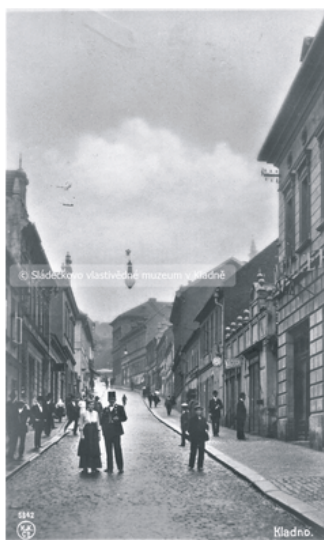

Hajnovou ulicí

Ještě v první polovině 19. století se zde, v prudkém kopci, nenacházela žádná zástavba. Byla to cesta, která vedla přímo do spojených obcí Dříň, Dubí a Újezd pod Kladnem. Vše se ale začalo měnit, když byla na východ od Kladna objevena hlavní kladenská uhelná sloj. Jako první byla vyhloubena jáma Kateřina-Josefa (1847) a následovaly další. Již v roce 1855 byla zapálena první vysoká pec Vojtěšské hutí. Cestě od náměstí se začalo říkat Huťská (Hajnovou byla tato část pojmenována až po r. 1945) a vyrostly zde první domy řemeslníků a obchodníků. Původní vzhled ulice se zcela změnil při dostavbě silnice Dukelských hrdinů, kvůli které bylo zbořeno několik domů v její dolní části.

Nedatovaná fotografie ústí tehdy Huťské ulice mezi C. K. poštovním úřadem a lékárnou U anděla strážce. Počátek 20. století.

Pohlednice Huťské ulice z roku 1913. Vpravo nejbližší fotografovi je dům čp. 360 (25), dnes poslední v řadě na této straně ulice. Původně za ním ale ústila Pekařská ulice (26) a zástavba (27) pokračovala dál až k dnešní poliklinice. I na druhé straně ulice stála souvislá řada domů. Nyní zůstal v dolní části již jen osamocený dům čp. 204 (28). Pod ním ale ještě začátkem 80. let stál například hostinec U Velů.

Pátřej! Fasáda dnes již osamoceně stojícího domu čp. 204 je zdobena bílými květinovými copy. Kolik jich je?

Vlevo začátek Pekařské ulice (26) a dále pokračující řada domů (27) směrem k hutím. Domy byly zbořeny v 1. polovině 80. let.

Stejně domy vyfocené z jiného úhlu. Mezi domem s tmavou fasádou a poliklinikou v pozadí je ulice Josefa Hoffmanna (původně Příční ulice). Fotografie z přelomu 70. a 80. let 20. století.

Bourání domů na konci Hajnovy ulice foceně z původního konce autobusového nádraží. Dnes je zde parkoviště obchodního domu.

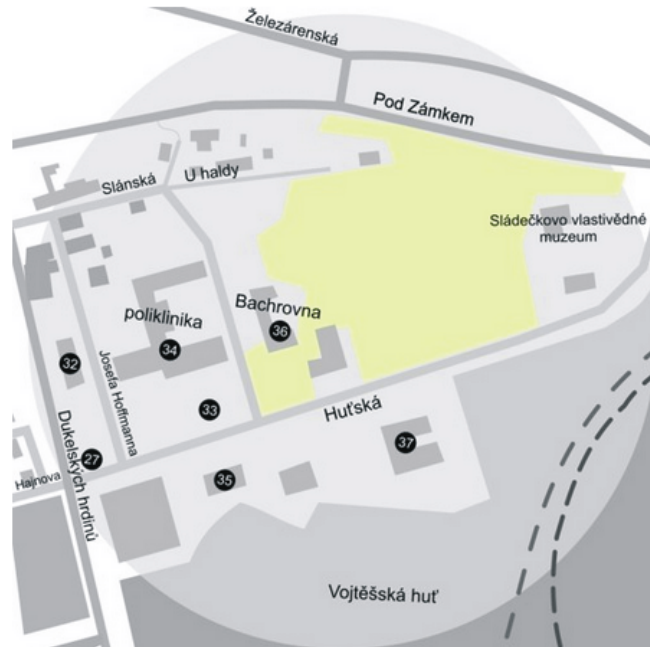
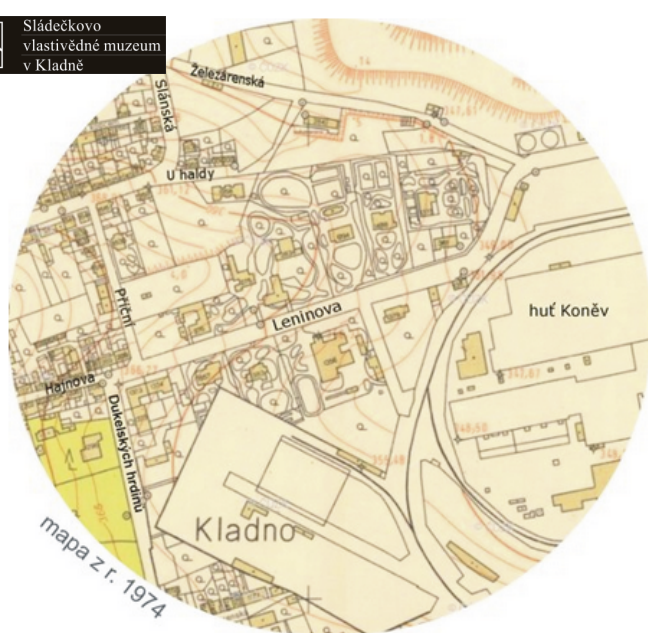
Než přejdeme křižovatku do Huťské ulice, prohlédněme si ještě budovu tehdejšího hejtmanství (29). Budova sloužila původně jako četnická kasárna a po vzniku C. K. okresního hejtmanství na Kladně v roce 1893 zde sídlil i okresní hejtmán. Všimněte si, že na snímku ještě není dostavěná zadní nárožní část a také se změnil znak na nároží budovy. Pohlednice z přelomu 19. a 20. století.

Pozemkům (30) vedle Hejtmanství (29), na které se postupně rozšiřovala Vojtěšská huť, se říkalo Dubice. Byla na nich pole, která postupně ustupovala průmyslovým stavbám. Na snímku jsou válcovny z roku 1949, ke kterým se v roce 1959 přidala válcovna jemná č. 5, lidově zvaná Maďarka. Označení Dubice se pak přeneslo na park ležící na místě dnešního autobusového nádraží (31).

Park Dubice (31), v levé části budova pošty. Park byl zničen v druhé polovině 70. let při stavbě autobusového nádraží. Výřez z pohlednice.

Huťská ulice

Od hejtmanství dále k východu již nepokračovala souvislá zástavba městských domů. V této části ulice začaly růst vily především pro vedoucí pracovníky průmyslových závodů. Kolem vil vznikly upravené parky, které kompenzovaly těsnou blízkost Vojtěšské huti. Ta si časem ukrojila i značnou část parků za vilami na jižní straně ulice. Po r. 1948 byla Huťská přejmenována na Leninovu třídu a většina místních budov přestavěna na bytové jednotky zaměstnanců SONP Kladno, případně na objekty s dalším využitím spjatým převážně s hutěmi. Část z vil pak chátrala, až musela být stržena. Jiné, jako třeba budova dnešního Sládečkova vlastivědného muzea, unikly zániku ien o vlásek.

Pohled z Huťské do ulice Josefa Hoffmanna. V pozadí hotel Hoffmann (32), vpředu dům zbořený v polovině 80. let (27). Fotografie z přelomu 70. a 80. let 20. století.

Pohled do Huťské ulice na dům lidově nazývaný Baumovna (33). Pojmenování získal podle lékaře Bedřicha Bauma, který zde bydlel za první republiky a zahynul v koncentračním táboře. Poté byl dům přestavěn na bytové jednotky a v 70. letech stržen, aby zde mohla vyrůst nová poliklinika (34). Fotografie z knihy *Ve městě ohně a oceli*. Klíma K. Kladno: Poldi-Spojené ocelárny, 1977.

Podniková poliklinika SONP Kladno (34) zahájila provoz v roce 1983. Jako P-P klinika byla uváděna do roku 2015, kdy ji zakoupila skupina EUC. Fotografie z 80. let 20. století.

Na protější straně ulice stojí od roku 1905 vila (35) původně určená vyšším úředníkům **Pražské železářské společnosti**. V každém podlaží byl samostatný byt a v suterénu byt domovníka. Je s podivem, že si budova po více než sto let zachovala svůj původní ráz. Tedy až na oplechované arkýře na střeše. Za socialismu vila sloužila jako Dům politické výchovy. Foto z knihy *100 let oceli Poldi*. Praha: Práce, 1989.

Tzv. panský dům (36) odkoupila Pražská železářská společnost na přelomu 50. a 60. let 19. století pro vedoucí pracovníky. Název Bachrovna získal podle ředitele dolů PŽS Gottfrieda Bachera, který zde bydlel v době hornických bouří o Božím těle v červnu 1889. Objekt je památkově chráněn a v roce 1975 v něm vzniklo podnikové muzeum SONP Kladno, zrušené v roce 2006. Pohlednice z roku 1979.

Pátrej! Na informační ceduli u Bachrovny se dočteš, kdy získal film *Siréna*, natočený podle stejnojmenného románu Marie Majerové, ocenění na mezinárodním Filmovém festivalu v Benátkách. Poslední číslo tohoto letopočtu je i posledním číslem tvých souřadnic.

Pro upřesnění dodáváme, že na informační ceduli je chyba a ve skutečnosti byl film natočen a festival v Benátkách vyhrál v roce 1947. Zlatého lva však nezískal, protože tato cena byla představena až v roce 1949 a při prvních ročnících se nepoužívala.

Werkshotel (37) byl postaven v roce 1891 a sloužil zejména německy mluvící komunitě kvalifikovaných pracovníků kladenských průmyslových podniků. Po roce 1921 už sloužil pouze jako závodní hotel zaměstnanců PŽS a jejich hostů. Součástí zahrad byl i tenisový kurt a kuželna. Po r. 1945 byl název změněn na Dům oddechu SONP Kladno a využíván jako kulturní dům. Pohlednice z roku 1924.

GRATULUJEME, POKUD JSTE S NÁMI DOŠLI AŽ SEM!

V pořadí, jak jste čísla zapisovali, je nyní doplňte do souřadnic:

N __°__'81'

E __°__'73'

Návod:

Souřadnice zadejte do navigace či vyhledávání na Mapy.cz bez mezer (pro přesnější nalezení přepněte na satelitní mapy!).

Schránka se otevře, když nastavíte první písmena nápisu, vedle kterého je umístěna. Na památku si můžete vzít jeden z ukrytých předmětů a jako bonus na závěr objevíte několik závěrečných zajímavostí z historie.

